

INSPIRASJONSHEFTE TIL FILMEN

På Tvers av Grenser

om tvangsekteskap og arrangerte ekteskap

Heller Film

På Tvers av Grenser

Et inspirasjonshefte til opplysningsfilmen om tvangsekteskap og arrangerte ekteskap

Tekst: Lenie Persson, 2005

Faglige konsulenter:

Rachel Eapen Paul, indisk født. Likestillingssentret, Oslo

Mansoor Ahmad Tariq, pakistansk født. IBM Danmark A/S

Foto: Ib Andreassen

Grafisk tilretteleggelse: John Nyberg

Trykk:

Norsk oversettelse: Jane Dullum

ISBN: 87-988275-4-5

Opplag: 2000

Fotografisk, mekanisk eller annen gjengivelse eller mangfoldiggjøring av dette heftet er tillatt med tydelig kildehenvisning.

Film og inspirasjonshefte kan bestilles hos:

Statens forvaltningstjeneste, Informasjonsforvaltning

Postboks 8169 Dep, 0034 Oslo

E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no

Telefax: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonsnummer Q-1083B og Q-1084B

Filmen er produsert med støtte fra:

Oak Foundation Denmark

Barne- og Familiedepartementet, Norge

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Danmark

Inspirasjonsheftet er utgitt med støtte fra:

Undervisningsministeriets Tips/Lottomidler Danmark.

Barne- og Familiedepartementet, Norge

Indhold

Indhold	3
Produsentens refleksjoner.....	4
Introduksjon.....	5
Hva snakker vi om	7
Filmens temaer	13
Tradisjonen	14
Konflikter	17
Integrasjon	20
Visjoner	24
Forslag til drøftelse	29
Hvorfor tvangsekteskap og arrangerte	29
ekteskap	29
Forskjellige perspektiver	30
Hva skal til for fagpersoner	30
Hva skal til for de unge	31
Hva skal til for foreldrene	32
Interviewpersoner	33
Danmark.....	33
Norge	34
England	34
Henvisninger	35
Danmark.....	35
Norge	36
England	37

Produsentens refleksjoner

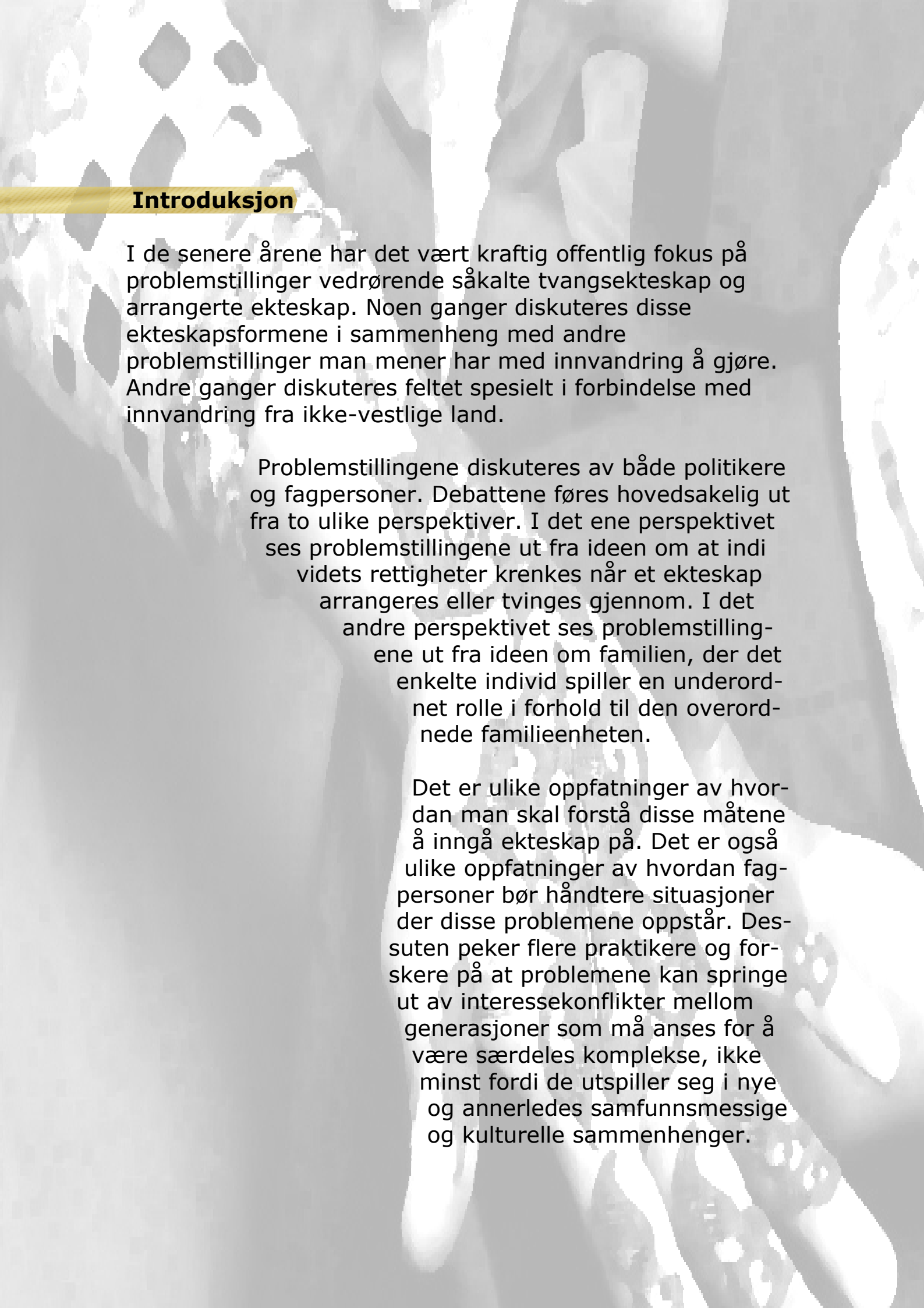
Gjennom arbeidet mitt med filmen kom jeg tett på noen av de sterke følelsene som noen etnisk unge går gjennom ved at blir fremstilt som annerledes. Og ikke minst opplevde jeg sterkt angsten deres for å kunne bli utsatt for eventuelle ytterligere fordommer ved å medvirke i denne filmen. Ved å spørre de unge om hvordan man kan bli inspirert til å utvikle forståelse for nye måter å tenke om problemfeltet tvangsekteskap og arrangerte ekteskap på, fikk jeg bl.a. dette svaret:

***ved å åpne for respekt og kunnskap
om andre kulturers fellesskap.***

Ved å gjøre dette, åpner vi kanskje for muligheter i oss selv. I håp om å kunne bidra til en fornyende dialog har jeg laget denne filmen.

Jeg skylder stor takk til alle dere som har delt deres innerste tanker med meg, som har åpnet hjertene deres og vist meg deres fulle tillit. Denne takken uttrykker jeg uten forbehold.

Esther Heller
Produsent

A grayscale background image showing a close-up of a couple's hands and forearms. The person on the left is wearing a patterned sleeve, and the person on the right is wearing a plain sleeve. They are holding hands, with fingers interlaced.

Introduksjon

I de senere årene har det vært kraftig offentlig fokus på problemstillinger vedrørende såkalte tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. Noen ganger diskuteres disse ekteskapsformene i sammenheng med andre problemstillinger man mener har med innvandring å gjøre. Andre ganger diskuteres feltet spesielt i forbindelse med innvandring fra ikke-vestlige land.

Problemstillingene diskuteres av både politikere og fagpersoner. Debattene føres hovedsakelig ut fra to ulike perspektiver. I det ene perspektivet ses problemstillingene ut fra ideen om at individets rettigheter krenkes når et ekteskap arrangeres eller tvinges gjennom. I det andre perspektivet ses problemstillingene ut fra ideen om familien, der det enkelte individ spiller en underordnet rolle i forhold til den overordnede familieenheten.

Det er ulike oppfatninger av hvordan man skal forstå disse måtene å inngå ekteskap på. Det er også ulike oppfatninger av hvordan fagpersoner bør håndtere situasjoner der disse problemene oppstår. Dessuten peker flere praktikere og forskere på at problemene kan springe ut av interessekonflikter mellom generasjoner som må anses for å være særdeles komplekse, ikke minst fordi de utspiller seg i nye og annerledes samfunnsmessige og kulturelle sammenhenger.

Med dette som utgangspunkt har Heller Film produsert opplysningsfilmen "På Tvers av Grenser". Filmen lar forskjellige personer fra Danmark, Norge og England komme til orde med deres syn på hvordan tvangsekteskap og arrangerte ekteskap kan forstås og håndteres. Filmen ledsages av dette inspirasjonsheftet som har som formål ytterligere å inspirere de diskusjoner som filmen kan gi opphav til. Filmen er bygget opp rundt en rekke intervjuer med både fagpersoner og personer som har engasjert seg i den offentlige debatt. Intervjupersonene er funnet i Danmark, Norge og England.

Filmen og inspirasjonsheftet henvender sig til fagpersoner som gjennom sitt arbeide kommer opp i situasjoner som vedrører forhold mellom generasjoner blant utlendinger fra ikke-vestlige land. Det kan eksempelvis være kommunale saksbehandlere, politifolk, jurister, lærere, pedagoger, psykologer ol. Materialet kan dessuten brukes i forbindelse med temaarbeid i skolens høyeste klassetrinn, samt i generell opplysningsvirksomhet.

Materialet har først og fremst til hensikt å bidra til å nyansere de ofte fastlåste diskusjonene som springer ut av problemstillinger knyttet til tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. Materialet legger ikke opp til å lage et sett faste retningslinjer for hvordan problemstillingene skal forstås eller håndteres. Retningslinjer av denne typen er utarbeidet i de tre landene på bakgrunn av landenes forskjellige historier og praksiser knyttet til håndtering av innvandring og integrasjon av utlendinger. Derimot lar opplysningsfilmen en rekke utvalgte personer illustrere noen komplekse problemstillinger. Utover dette peker både filmen og inspirasjonsheftet på noen temaer og dilemmaer som bør trekkes inn i debatter om tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Hva snakker vi om

Opplysningsmaterialet kan med sin undertittel antyde at det kan skilles klart mellom tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. Sann forholder det seg neppe. Både i den eksisterende litteraturen og i den rådende debatten finnes det belegg for ihvertfall to motsatte oppfatninger av hvorvidt dette kan og bør skilles eller ikke. Den ene oppfatningen sier at man kan/skal skille mellom tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. Den andre hevder at dette er samme fenomen.

Utover dette trekkes det inn at tvangsekteskap i sin ytterste konsekvens må sies å være et særdeles håndfast arrangement. Likesom det argumenteres for at det i forbindelse med å arrangere et ekteskap ikke kan utelukkes at de involverte partene føler seg tvunget til å handle mot sin egen vilje eller lyst. Dvs. at de føler seg tvunget til å handle på en måte som de ikke ville ha gjort hvis forholdene hadde vært annerledes. Tvang kan altså i større eller mindre grad være tilstede i forbindelse med avtaler om ekteskap.

Det tvangsarrangerte ekteskap som bringes i stand med alle midler, vil de fleste ta avstand fra i land der den personlige frihet settes høyt. Det arrangerte ekteskap, hvor alle forhold (de kommende ektefolk, familier, økonomisk og sosial status mv.) trekkes inn slik at arrangementet gir god mening for alle parter, har de færreste noe å innvende mot. Det er neppe disse ytterpunktene som setter sinnene i kok og som fører til opphetede debatter.

Det er derimot mange situasjoner som ikke kan beskrives i dette svart-hvite, eller enten-eller- perspektivet. Det er på den ene siden en rekke forhold som må tas med i betraktning når fastlåste situasjoner skal håndteres av fagpersoner som trekkes inn av enten de unge selv, av

pårørende eller andre som er involverte i problemer vedrørende et mulig ekteskap. På den andre siden skal en rekke fagpersoner i praksis gjennomføre de politiske intensjoner som til enhver tid er målene for et område. Praktikerne bør i denne sammenhengen være i stand til å orientere seg i om den gjeldende lovgivning i forhold til tvangsekteskap og arrangerte ekteskap retter seg mot innsats i forhold til migrasjon, integrasjon eller mot kjønns- og etnisk likestilling.

Det er imidlertid ikke nødvendigvis opp til den enkelte fagperson, politiker eller borger selv å skulle avgrense fenomenene. Det kan henvises til to formelt eksisterende definisjoner som angår tvangsekteskap.

Den ene er FNs kvinnekonvensjon fra 1979 (artikkel 16, 1). Den sier:

"Konvensjonspartene skal treffe alle egnede tiltak for å avskaffe diskriminering mot kvinner i alle saker vedrørende ekteskap og familieforhold. På grunnlag av likestilling mellom menn og kvinner skal de særlig sørge for:

*samme rett til å inngå ekteskap;
samme rett til fritt å velge ektefelle og å
inngå ekteskap bare med sitt eget frie og
fulle samtykke; (...)."*

Den andre er fra Socialforskningsinstituttet i Danmark (G. Schmidt og V. Jacobsen: 20 år i Danmark – en undersøgelse av nydanskernes situation og erfaringer. 2000). Den lyder slik:

”Tvangsekteskap betyr et ekteskap hvor foreldre eller slekt arrangerer et ekteskap for et familiemedlem, uavhengig av eller i direkte motstrid med denne personens ønsker og forventninger.”

Begge definisjonene gir klart uttrykk for at tvang alltid vil innebære et overgrep. FN-konvensjonen sier også at overgrep skal bekjempes med sikte på å sikre individets rett til fritt å velge sin ektefelle.

Utover disse definisjonene peker som nevnt flere som deltar i debatten og praktikere på at det ofte kan være svært vanskelig å skille skarpt mellom tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. Noen tar til orde for at det bør skilles skarpt, mens andre mener at man bør snakke om feltets gråsoner. Disse overses ofte i debattene. Begreper som semi-tvangsekteskap og semi-arrangerte ekteskap har begynt å dukke opp.

Den norske samfunnsforskeren Anja Bredal sier at hun i sitt arbeid har valgt å kalle arrangerte ekteskap for ekteskap med bevisbyrde. Dette innebærer at de fleste av disse ekteskapene må anses for tvangsekteskap, inntil det motsatte er bevist. Det frie ekteskapsvalg anses for den norske eller nordiske måte å bestemme seg for ekteskap på. Altså at de to partene selv finner hverandre uten hjelp eller innblanding fra familien. De personer som følger andre tradisjoner fremstår ofte som ufrie i denne flertallsoppfatningen.

For å komme tettere på hvordan man kan oppfatte det arrangerte ekteskapet, er det under intervjuene blitt spurt om hvordan det arrangerte ekteskapet atskiller seg fra øvrige ekteskap.

Her har for det første noen av intervjupersonene fremhevet at unge med familieoptikken og ikke den personlige frihets optikk som bakgrunn, vil ha små muligheter for på egen hånd å finne eller bli funnet av potensielle kjærester eller ektefeller. Det kreves en særlig introduksjon. I vestlige land klarer partene som regel selv denne introduksjonsfasen, men det gjelder ikke alltid for de etniske unge. Her spiller familien som initiativtager til å introdusere potensielle ekteskapsemner en vesentlig rolle. Unge med den individuelt orienterte optikk benytter en rekke andre kanaler når de leter etter en potensiell partner. Her kan kolleger, venner, fester, net-dating, kontaktannonser eller å "gå på byen" være muligheter. For disse unge er familien bare en av mange andre muligheter.

For det andre er det fremhevet at foreldre fra "tradisjonelle" samfunn generelt bestemmer over og/eller er forpliktet til å bestemme over sine barn. De unge er ikke involvert i beslutningsprosessen vedrørende ekteskap. Barna er dessuten oppdratt til å adlyde foreldrene, og især til å adlyde mennene i familien. Man kan imidlertid ikke se bort fra at den unges emosjonelle tilknytning til moren kan bidra til at også hun utgjør en betydelig maktfaktor når ekteskap skal besluttes. Frykten for å såre moren kan spille inn i forhold til graden av tilpasning til forslag som kanskje ikke umiddelbart er forlokkende for den unge.

I tillegg er det pekt på en rekke forhold som kan være aktuelle når familien søker å arrangere et ekteskap. Det kan i større eller mindre grad dreie seg om det følgende:

- Økonomiske interesser. En vurdering av den potensielle ektefelles og dennes families økonomiske bakgrunn.

- En vurdering av den mulige ektefelles rolle i forbindelse med familiens strategi for å bevare og forbedre sin sosiale posisjon.
- En vurdering av den mulige ektefelles potensiale i forhold til å kunne bevare båndene til hjemlandet og dermed for å kunne bevare familiens status i hjemlandet.
- Gi slektninger mulighet for et bedre liv gjennom familieegjenforening.
- Forhindre ekteskap eller parforhold med partner med annen religiøs eller kulturell bakgrunn.
- Forhindre at den unge fjerner seg fra hjemlandets kultur og tradisjoner.
- Foreldrene vil sikre seg en alderdom med betingelser som de kjenner til og kan øve innflytelse på.

Endelig kan det være viktige årsaker til at unge kan mene at det er en rekke fordeler forbundet med det arrangerte ekteskapet. Det kan dreie seg om følgende:

- Det er enklere og mer sannsynlig å finne en seriøs partner når det søkes gjennom familiens nettverk.
- Den unge er mindre blottet og sårbar når familien er involvert.
- Den unge kan mene at ekteskapet er sterkere hvis det overveiende baseres på fornuftige kriterier.
- Den unge kan mene at ekteskap som er basert på "blind forelskelse", ikke holder.
- Den unge ønsker ikke å treffe sin kommende partner på byen. Å treffe beslutning om ekteskap er for seriøst til å bli overlatt til tilfeldighetene.
- Den unge er generelt ikke tiltrukket av alternativene til arrangerte ekteskap.

For alle som beskjeftiger seg med problemstillinger som vedrører tvangsekteskap og arrangerte ekteskap, blir det

derfor for det første uunngåelig å forholde seg til hvilke perspektiver man benytter for å forstå disse ekteskapsformene. For det andre må fagfolk la denne forståelsen danne bakgrunn for å håndtere og utrede de situasjoner de kommer opp i. For det tredje kan det hevdes at det ofte blir en bedre praksis når politikeren, den involverte fagpersonen eller den "alminnelige" borger lar sin kunnskap, sine erfaringer og holdninger utfordres av ny kunnskap, andre synsmåter og praksisformer. Forhåpentlig kan dette materialet bidra til dette siste.

Filmens temaer

Filmen er bygget opp omkring fire temaer som hver for seg og til sammen har til hensikt å belyse og illustrere omstendigheter knyttet til tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. De fire temaene har fått følgende overskrifter:

- **Tradisjonen**, hvor det fokuseres på forhold som tilskrives tradisjonelle former for inngåelse av parforhold, i motsetning til forhold som gjelder for moderne former.
- **Konflikter**, hvor det fokuseres på forhold som springer ut av motsetningsforhold mellom f.eks. generasjoner, tradisjoner, familieoppfatninger.
- **Integrasjon**, hvor det fokuseres på forhold som vedrører oppfatningen av tvangsekteskaps og arrangerte ekteskaps betydning for graden av etniske minoriteters integrasjon.
- **Visjoner**, hvor det fokuseres på hva fagpersoner kan gjøre for å overkomme eller dempe de problemer som springer ut av forhold vedrørende særlig tvangsekteskap, men også arrangerte ekteskap.

Verken filmen eller inspirasjonsheftet gir seg ut for å gi absolutte eller endelige oppfatninger av og løsninger på problemstillinger som vedrører tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Tradisjonen

Innledningsvis gis her en kort redegjørelse for hvordan begrepet tradisjon og det tilhørende adjektivet tradisjonell anvendes i denne sammenhengen. Først og fremst ses tradisjon og det tradisjonelle som forskjellig fra hva som kalles moderniteten og det moderne i et samfunnsmessig perspektiv. Moderniteten anses å springe ut av 1700-tallets opplysningstid, som kort kan sies å handle om at det i flere vestlige land ble insistert på at man skulle kunne stille kritiske spørsmål til tradisjonelle verdier og doktriner. I motsetning til tidligere kom det individuelle i fokus, og man søkte å finne belegg for nytten av forestillingen om det menneskelige fremskritt. Eksempelvis argumenterte den dansk-norske komedie- og epistelforfatter Ludvig Holberg, som vel den første i de nordiske land i denne perioden, for kjønnes likestilling i samfunnslivet.

Bevegelsen var forkjemper for at individer skulle kunne benytte sin frie fornuft i alle livets forhold, noe man anser for å være selvfølgeligheter i dagens moderne samfunn. Det kan reises kritiske spørsmål til hva som helst. Alle forestillinger, instanser og hierarkiske strukturers praksis kan angripes. Det enkelte menneske kan treffe beslutninger om alle livets forhold på egen hånd, og de fleste mennesker er også i økende grad på det rene med at de må håndtere konsekvensene av de valgene de treffer. Samtidig har vi i mange vestlige land utviklet samfunn som i betydelig grad bygger på en eller annen form for gjensidig solidaritet uansett familieforhold.

På den ene siden kan det enkelte individet i stor grad selv sies å sitte i førersetet, og på den andre siden kan det sies at skulle man komme galt av sted, så vil "samfunnet" tre støttende til. Slik kan denne siden av det moderne samfunn tegnes med en bred og overordnet pensel.

Det ser annerledes ut for tradisjonelle samfunn. Noen hevder at det er fordi disse samfunnene ikke har vært gjennom en periode som svarer til den opplysningstiden som vi kjenner i mange vestlige land. I de tradisjonelle samfunn kan det ikke umiddelbart stilles spørsmål til hva som helst, og slett ikke til strukturer og autoriteter som f.eks. familien og overhodet i familien. Her kan man ikke angripe tilvante og kanskje opprinnelig fornuftige forestillinger om, og praksis med, f.eks. familiens avgjørende innflytelse på barnas ekteskap. Her er solidariteten hovedsakelig å finne innen for den enkelte familie og mellom de familier som bindes sammen av bl.a. de bånd som ekteskapelige forbindelser danner.

På den ene siden kan det sies at det enkelte individ ikke selv kan treffe beslutninger om avgjørende og vesentlige valg som har konsekvenser for familien eller flere familier og deres fremtidige muligheter. På den andre siden kan man regne med en sikkerhet og trygghet som man ikke umiddelbart kan oppnå andre steder. Endelig kan det sies at en del tradisjonelle samfunn for øyeblikket er inne i en moderniseringsprosess, men uten at dette kan hevdes å ha resultert i en transformasjon til moderne samfunn. Også disse sidene ved tradisjonelle samfunn er malt med en bred og overordnet pensel.

På bakgrunn av dette er det neppe verken uforklarlig eller ufornuftig at personer som kommer fra tradisjonelle samfunn, fortsetter med den tradisjonelle måten å inngå ekteskap på. Derimot kan det hevdes at det her og nå gir en lang rekke problemer når denne praksisen utspiller seg i et moderne samfunn. På samme måte kan det på både kort og lang sikt antakelig sies å være svært uhensiktsmessig i forhold til problemfelter som vedrører innvandring, integrasjon, kjønns- og etnisk likestilling.

Filmens intervjupersoner peker på en rekke forhold som taler for at personer fra tradisjonelle samfunn kanskje i særlig grad i møtet med det moderne samfunn, har bruk for å opprettholde de vante praksisformer i forbindelse med å inngå ekteskap. Det dreier seg om følgende:

- Økonomiske hensyn, hvor de involverte familier ikke risikerer å sette egne økonomiske forhold over styr, og kanskje endog oppnår å styrke disse.
- Det er bruk for tilførsel av en person med den opprinnelige kulturbakgrunn og med et språk som ikke er utvannet av møtet med et annet samfunn.
- En person fra hjemlandet vil være lettere å forstå og stole på enn en person med en annerledes bakgrunn. Dermed kan det oppleves som enklere å håndtere problemer, motsetninger og konflikter, uansett hvilke resultater som kommer ut av disse.
- Foreldres motivasjon og begrunnelse for å blande seg inn er å sikre de rette parter for hverandre. Foreldrenes overordnede mål er at partnerne skal bli lykkelige.
- Foreldres hensikt med å blande seg inn er å styrke familiene og båndene mellom familiene.
- De fleste mennesker bekymrer seg for og planlegger sin alderdom. Noen etniske minoritetsforeldre bekymrer seg i særlig grad, og søker derfor å sikre seg ved å styrke familien med en svigerdatter/-sønn fra hjemlandet. På denne måten kan de forvente å bli forsørget i sin alderdom på samme måte som hvis de hadde bodd i hjemlandet.
- De unge, kanskje spesielt de unge kvinnene, kan ikke gå på byen, på diskoteker eller på fester hvor unge møtes og ofte finner kjærester. Disse unge har heller ikke nødvendigvis tiltro til at kjæresteforhold som etableres på denne måten, bør danne bakgrunn for ekteskap.

Omvendt gjør noen av intervjupersonene oppmerksom på både ulemper og problemer som kan oppstå når familien bidrar til at et ekteskap kommer i stand. Det sies f.eks.:

- Det oppstår problemer hvis en av familiene angrer på avtalen. Man vil ikke skape uvennskap og vil strekke seg langt for å unngå dette. Det kan innebære at ekteskapet allikevel inngås, selv om man ikke lenger ønsker det.
- Majoritetssamfunnet oppfatter unge som følger tradisjonen og ønsker familien trukket inn i å arrangere ekteskap, som ufrie.
- Unge, som er oppdratt til å høre på foreldrene og underlegge seg deres vilje og ønsker, men som gjerne vil "gjøre opprør", er ikke i stand til åpent å forlange at deres egne ønsker og forventninger blir realisert. I tillegg kan den unge, dersom han/hun forsøker å si i fra til faren, oppleve et psykisk press fra moren om å føye familiens ønsker.
- Problemene forsterkes ytterligere for den gruppe av jenter som kommer fra familier hvor fedrene har store vanskeligheter med selv å fungere i bosettelseslandet. Nettopp fordi de selv har vanskeligheter med å håndtere tilværelsen, vil jentenes adferd utgjøre en trussel for disse fedrene når de oppfatter den som ikke tradisjonell.

Konflikter

I filmen framhever intervjupersonene at tvangsekteskap og arrangerte ekteskap kan gi opphav til en rekke konflikter som springer ut av at de involverte partene ikke har vært i stand til å håndtere motsetningsforhold og forskjellige interesser. I tillegg kan det være snakk om konflikter som springer ut av at de enkelte individer forsøker å tilgodese

flere motsetningsfylte hensyn. Man kan dermed snakke om både interpersonelle og personlige konflikter.

Å forstå bakgrunnen for disse konfliktene kan antakelig bidra til å forstå den dynamikken som utspiller seg rundt etableringen av tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. En slik forståelse innebærer ikke at man nødvendigvis skal akseptere disse formene for ekteskap, men den kan bidra til at fagpersoner kan yte ordentlig hjelp og støtte når de trekkes inn i problemer vedrørende tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Fagpersoner, NGO'ere og forskere er enige om flere konfliktområder som de peker på i filmen. For det første fokuserer de på de konfliktene som kan springe ut av motsatte interesser mellom generasjoner. Foreldre har bredere erfaring, de kan ha større kunnskap og ikke minst ha en skjult agenda som de ønsker ivare tatt når barna deres skal gifte seg. Foreldrene vil sikre det fornuftige, samtidig som de ofte må basere sine oppfatninger på forhold som gjaldt for mer enn tjue år siden i hjemlandet deres. De unge vil imidlertid også trekke inn forhold som sympati og tiltrekning. De vil sikre det følelsesmessige elementet, men ikke nødvendigvis avvise fornuften.

Motsetninger og uoverensstemmelser mellom generasjoner er vanlig, men i forbindelse med tvangsekteskap og arrangerte ekteskap vil det være avgjørende i hvilken grad de unge kan og tør gjøre opprør eller insistere på egne ønsker. På samme måte vil det være avgjørende i hvilken grad foreldrene kan og tør lytte til, og ha tillit til de unges dømmekraft. Verken kompetanse eller mot er til stede hos partene når konfliktene tilspisses og går helt i stå.

For det andre kan konflikter springe ut av at mange unge opplever at de er presset mellom "to kulturer". Det kan

dreie seg om et press som oppstår i møtet mellom "kulturen" i opprinnelseslandet og "kulturen" i bosettelseslandet. Det kan også dreie seg om at de unge utfordres på to fronter samtidig. De skal kunne inngå i de tradisjonelle måtene å leve på, samtidig som de skal kunne håndtere det moderne leveviset. De skal på den ene siden gjøre foreldrene sine fornøyde. På den andre siden skal de leve opp til de forventninger som stilles til dem som individer med fremtiden foran seg i et moderne samfunn. Dette kan i verste fall føre til at noen unge, kanskje særlig jentene, ikke opplever å "være gode nok". Verken når de følger de tradisjonelle mønstrene eller når de følger de moderne. Flere fagpersoner mener at dette "kulturpresset" oppleves forskjellig av unge kvinner og menn.

For det tredje opplever en del unge at konfliktene i forhold til ekteskap bidrar til å fjerne fokuset på at de er unge. I stedet rettes fokuset mot om de er pakistanske, tyrkiske, danske, norske eller ..., altså "etniske", tilhørende en etnisk minoritet. Både foreldre og eventuelle fagpersoner som involveres med henblikk på å gi støtte, er ofte først og fremst opptatt av hvorvidt de unge handler som personer som hører til i opprinnelseslandet eller i bosettelseslandet - fremfor å se på de unge som nettopp unge. På denne måten står de unge igjen med spørsmålet om hvem eller hva de i grunnen er, og hvilken identitet de skal forstå seg selv med. De fleste unge bruker mye energi på å finne svar på dette spørsmålet, men av unge med en minoritetsbakgrunn oppleves det som en ytterligere belastning også å skulle ta hensyn til at de nærmest lever med to forskjellige måter å forstå og leve livet på.

For det fjerde viser noen engelske erfaringer at en del konflikter både kan springe ut av og forsterkes når ulike involverte instanser forsøker å megle for å bringe partene til en felles forståelse vedrørende et eventuelt ekteskap. Noen

foreldres strategi er å forsikre de involverte instansene eller myndighetene om at de ikke vil tvinge de unge til å inngå ekteskap, men så holder ikke disse forsikringene når familien er overlatt til seg selv. Ofte finner foreldrene ulike utveier for å trumfe gjennom ekteskapet, f.eks. ved å sørge for at det inngås i opprinnelseslandet der de unge ikke kan få noen form for hjelp.

Endelig pekes det i filmen på at de unge ofte blir møtt som passive ofre for kulturpress, for generasjonspress eller i det hele tatt som ofre for sine livsomstendigheter. Ved å oppfatte de unge som ofre, overser eller usynliggjør man i mange tilfeller at de unge faktisk har en vilje og forsøker å gjøre motstand. Uten denne viljen eller motstanden ville eksempelvis selve begrepet tvangsekteskap ikke gi noen mening. Når omverdenen oppfatter de unge som ofre, mister de også mulighetene for å se sine egne ressurser og sin kapasitet til å klare ting som mange andre unge også sliter med, nettopp fordi de er unge. Derfor vil det gi god mening i stedet å fokusere på den unges vilje, både når det gjelder frivillighet og motstand. På denne måten vil ressursene komme til nytte i de unges "motstandskamp", noe som kanskje også vil kunne bidra til at de unge skaffer seg innflytelse innad i familien.

Integrasjon

Når mennesker bosetter seg i et annet land enn opprinnelseslandet, forventes det at migrantene overholder landets lover og i noen grad tilpasser seg bosettelseslandets samfunnsform. Det som skal foregå over tid, er det vi i dagligspråket kaller integrasjon. Det er ikke selve begrepet integrasjon som behandles i dette opplysningsmaterialet. Derimot skal det fokuseres på forhold som kan bidra til å se noen nyanser i det litt diffuse integrasjonsbegrepet når det

brukes i sammenheng med tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Den engelske lobbyisten fra Southall Black Sisters påpeker i filmintervjuet at når man overlater lokalsamfunn med etniske minoriteter til seg selv, blir særlig de etniske minoritetskvinne latt i stikken. Begrunnelsene for å la lokalområder med etniske minoriteter styre seg selv, er at man ikke vil blande seg inn i andres måter å være lokalsamfunn på. Man vil ikke risikere å bli beskyldt for rasisme eller for ikke å tolerere andres kulturer. Men ved å unnlate å forholde seg til eksempelvis tvangsekteskap - og også menns vold mot kvinner - legitimeres disse forholdene. Samtidig kan ikke de kvinnene som utsettes for disse overgrepene, få hjelp fra samfunnets offisielle hjelpeinstanser; verken sosiale myndigheter, politi eller rettsvesen.

Alt dette skjer i lys av at samfunn som oppfatter seg selv som multikulturelle, setter likhetstegn mellom fem og sju. Alt blir forklart og forstått som "kultur" eller kulturbestemt, som noe som ikke kan eller bør angripes. I tillegg er det slik at mange minoritetssamfunn lokalt styres av mannlige overhoder som verken har tradisjon for eller interesse av å støtte kvinner i disse spørsmålene. Og når heller ikke samfunnet med dets offisielle og rettslige instanser intervensjonerer i forhold til problemene, blir kvinnene den tapende part. I denne sammenhengen kan det også stilles kritiske spørsmål til etniske minoriteters muligheter for å integrere seg i majoritetssamfunnet.

Noen av de intervjuede fagpersonene setter fokus på problemer som oppstår når de unge faktisk gjør opprør, og derfor ofte må bryte forbindelsen med familien. Mens bruddet skjer, støttes de unge av hjelpeinstansene. Men når denne perioden opphører, f.eks. når oppholdet på et

krisesenter avsluttes, opplever de unge kvinnene å være helt alene og isolert. Denne opplevelsen blir sannsynligvis ytterligere forsterket av at de unge har handlet ut fra forventningene om å oppnå frihet, men ikke at friheten skulle oppleves på denne måten.

Her peker fagpersonene på at mange unge med etnisk minoritetsbakgrunn har en uriktig eller skjev oppfatning av hva som kjennetegner eksemplvis dansk eller norsk barneoppdragelse. Man tror at nordiske unge ikke utsettes for regler eller grenser, og at de kan gjøre akkurat hva de vil. Større kunnskap om hva barneoppdragelse i de nordiske landene innebærer, bør formidles til unge med etnisk minoritetsbakgrunn, mener flere av fagpersonene. Dette vil kunne bidra til å styrke integrasjonsprosessen, hevder de.

Utover dette framheves det at det i en integrasjonskontekst også er forbundet med problemer at noen unge avstår fra å gjøre motstand på grunn av respekt for familiene sine. Mange unge har utviklet svært effektive strategier i forhold til å håndtere både familiens tradisjonelle måter å leve på, og det omkringliggende samfunns moderne måter å leve på. Det oppstår vanskeligheter når de unge unnlater å bruke den kompetansen de benytter i den moderne livsformen, overfor sine foreldre. Av redsel for å bli oppfattet som om de mangler respekt eller er ulydige, unnlater de å ta vesentlige og nødvendige diskusjoner med familien. Men hvis de gjorde det, ville de unge kunne bidra til å hjelpe både seg selv og foreldrene sine. De ville antakelig også kunne bidra til å styrke integrasjonsprosessen ytterligere.

En av fagpersonene sier at det er særlig grunn til å være oppmerksom overfor foreldre som setter hensynet til omverdenens bedømmelse av familien foran hensynet til den unge. Det er en del av den tradisjonelle familiens selvforståelse at det ikke skal kunne stilles spørsmålstegn

ved familiens omdømme. Det er avgjørende at familiens anseelse utad opprettholdes, nesten uansett hva det måtte koste. På denne måten kommer den unge i en klemme. Foreldrene ser ikke den unge og den unges problemer når det er slik at prioriteringen er fastlagt på forhånd. Derfor bør disse foreldrene hjelpes til å se at den unge faktisk er en sentral part når ekteskap skal inngås. Disse forholdene gjelder uansett hvor integrert en etnisk minoritetsfamilie forekommer å være, hevdes det.

Den norske samfunnsforskeren peker på ytterligere et par problemstillinger når det gjelder tvangsekteskap sett i lys av innvandring og integrasjon. Det er betenkelig, sier hun, at reglene om familiegjenforening og utlendingsloven utformes på en slik måte at de griper inn i menneskerettighetene, og at de dermed griper inn i menneskers frihet og rettighet til å treffe beslutninger vedrørende ekteskap.

Det kan på den ene siden sies at utlendingsloven kan være et utmerket instrument for å bekjempe tvangsekteskap, fordi mange av disse ekteskapene inngås i opprinnelseslandet og ikke i bosettelseslandet. Også regler for familiegjenforening kan være berettiget for å beskytte unge i Danmark og Norge. På den andre siden er det et problem at disse begrensningene rammer alle, og at man ikke vet om de negative konsekvensene av reglene står i et rimelig forhold til det man oppnår ved å gi beskyttelse til dem som faktisk har bruk for det.

Man risikerer også utilsiktede negative konsekvenser av disse reglene, og derved gjør man situasjonen verre for dem som man ville hjelpe. Den norske forskeren gjør her særlig oppmerksom på unge kvinner som kommer fra familier som er sterkt opptatt av å kontrollere kvinnens seksualitet. Dette anser hun for å være den kanskje viktigste drivkraften bak de arrangerte ekteskapene og bak

tvangen. Ved å intervenere kan man risikere to forskjellige utfall. Enten at familien ganske enkelt sender den unge kvinnen ut av landet med sikte på aldri å la henne komme tilbake. Eller at familien, mens den venter på familiегjenforening, gifter henne bort, og derved bevarer kontrollen over henne. Dette innebærer at hun må være under familiens kontroll selv om hun ikke nødvendigvis får mannen sin til landet.

Visjoner

Under dette temaet har de intervjuede pekt på særlig to forhold som har betydning for hvordan problemene vedrørende tvangsekteskap og arrangerte ekteskap kan håndteres her og nå, og kanskje på sikt overvinnes. Dels dreier det seg om noen forutsetninger som ikke er tilstede nå, men som vurderes å kunne spille en viktig rolle hvis de tilveiebringes. Dels dreier det seg om konkrete forslag på ting som enten kan gjøres bedre, eller tiltak som bør settes i verk.

Fra flere hold pekes det på at erfaringene med problemene knyttet til tvangsekteskap og arrangerte ekteskap viser at det ikke er tilstrekkelig kun å støtte de unge. Det bør settes inn støttetiltak overfor familien som helhet. Foreldrene må hjelpes til å se de unges problemer i lys av at de unge spiller en rolle både i familiens tradisjonelle sammenheng og i en moderne sammenheng. Og de unge må kanskje støttes i å være adskilt fra familien en periode hvis de ikke får avvist et uønsket ekteskap.

I denne sammenhengen har både fagpersoner og NGO'ere erfaring med at foreldre noen ganger opplever at hjelpen fra myndighetenes side utelukkende gis på den unges premisser. Eller med andre ord at det er den unges

interesser som vektes høyest. Foreldrene føler seg sviktet når de kanskje med overvinnelse har godtatt at en hjelpeinstans eller en myndighet involveres i forhold som ellers anses for å være interne familieanliggender. En ytterligere belastning er at foreldrene ofte har problemer med språket, noe som hemmer kommunikasjonen med hjelpeinstansene. Det kan også være forbundet med skam å skulle snakke med den øvrige familie om at man ikke får den unge til å innordne seg familiens ønsker. Under disse omstendighetene opplever foreldrene seg totalt sviktet, og de har ingen steder å gå for å få hjelp til å komme ut av en fastlåst og for alle parter ulykkelig situasjon.

Det pekes også på at de unge sviktes når de ikke får tilstrekkelig støtte til å gi uttrykk for tankene og ønskene sine. Når de unge ikke er oppdratt eller vant til å gi uttrykk for ting de er usikre på om vil bli akseptert av foreldrene, er det naturlig at de vil gå langt for ikke å støte foreldrene. Selv om de unge har kompetanse til å inngå i dialog og diskusjoner i andre sammenhenger, har de ikke nødvendigvis erfaring eller trening i å overføre denne kompetansen til familiesammenhengen. Det kreves støtte for å kunne håndtere konfrontasjoner der viktige verdier settes på spill.

Kanskje har foreldrene en anelse om at de unge ikke er tilfredse med situasjonen, men så lenge de unges tanker og følelser ikke er uttalt, behøver ikke foreldrene forholde seg til det. Ved ikke å hjelpe de unge til å komme til orde, utelukkes foreldrene fra å få et dypere kjennskap til barna sine, og dermed får de ikke mulighet til å forholde seg til hele den unges univers.

Foreldre har derfor bruk for hjelp til å forstå og håndtere sin egen situasjon, men de har også bruk for hjelp til å forstå de unges dilemma og til å sette seg inn i deres situasjon.

Det er ikke snakk om enten-eller, men snarere om både-og. Begge parter har behov for å kunne se sine egne interesser i relasjon til de øvrige interessene som står på spill. Det påpekes at partene enkeltvis har behov for å bli støttet, men de har også behov for å bli hjulpet sammen. De unge må ha hjelp til å få sitt "dobbeltiliv" til å henge sammen. Og foreldrene må ha hjelp til å se de unge som kompetente individer, som både kan håndtere familiens tradisjonelle bakgrunn og leve i en moderne sammenheng.

I denne forbindelse uttrykker flere av intervjupersonene betenkeligheter overfor det de hevder er en økende tendens til å benytte megling som måte å løse konfliktene på. Det pekes på at det asymmetriske maktforholdet som er mellom barn og foreldre, er ennå mer uttalt i den etniske minoritetsfamilie med tradisjonell bakgrunn. Derfor er megling, som bl.a. forutsetter at partene ser eller kan fås til å se hverandre som likeverdige, neppe en brukbar metode hvis likeverdighet verken er ønskelig eller mulig å oppnå. De intervjuede oppfordrer derfor til at metoden anvendes med forsiktighet, og de oppfordrer spesielt til at det må være tungtveiende grunner for å bruke metoden. Videre peker engelske erfaringer på at megling ofte fører til at særlig kvinner og barn utsettes for ytterligere press og misbruk av det som er blitt kjent under meglingssituasjoner.

Derimot gjøres det oppmerksom på at man i England har gode erfaringer med å sette de følsomme problemene vedrørende tvangsekteskap og arrangerte ekteskap på den offentlige dagsorden. Det har vært et viktig anliggende å ta opp disse temaene til offentlig diskusjon. Samtidig har man søkt å unngå at debattene blir ført under overskrifter som f.eks. rasisme og religion, men at de heller blir satt i sammenheng med innvandringens historiske forløp i England. Og ikke minst at debattene føres i et kjønnsperspektiv.

Avslutningsvis kan intervjupersonenes visjoner listes opp på denne måten:

- Bruk de unges ressurser og kompetanse som de har tilegnet seg i møtet med den moderne livsform.
- Støtt de unge i å få øye på og anerkjenne verdier fra de tradisjonelle familiemønstrene, og i at disse verdiene utgjør en vesentlig del av ressursene og kompetansen deres. Støtt de unge i ikke å oppleve seg selv som ofre, men som aktive med- og motspillere, både i og uten for familien.
- Gi fagpersoner trening i å håndtere problemer vedrørende tvangsekteskap. Kunnskap og nyttige erfaringer må systematiseres.
- Megling som metode til å løse problemer mellom ulike parter må anses for å være ytterst betenkelig.

Notat

Forslag til drøftelse

I dette avsluttende avsnittet vil det bli foreslått en rekke temaer som det kan være nyttig å diskutere i sammenhenger hvor man arbeider med å forstå og avklare sin involvering i problemfeltet spesielt knyttet til tvangsekteskap, men også i forbindelse med problemer knyttet til arrangerte ekteskap. Forslagene springer ut av intervjuene som ligger til grunn for filmen. Naturligvis vil det sannsynligvis også være andre temaer eller konkrete spørsmål som det vil være hensiktsmessig å trekke inn i diskusjoner og debatter.

Hvorfor tvangsekteskap og arrangerte ekteskap

Hva taler for og hva taler mot å la økonomiske og statusmessige hensyn spille en rolle når unge med etnisk minoritetsbakgrunn ønsker å gifte seg. I hvilke sammenhenger er det forbundet med fordeler, og i hvilke sammenhenger er det forbundet med ulemper.

Hva taler for og hva taler mot at etniske minoriteter blir gift med personer fra opprinnelseslandet. Hvilke fordeler og hvilke ulemper gir det i forhold til den tradisjonelle livsform. Og hvilke fordeler og ulemper gir det i forhold til den moderne livsform.

Hvordan henholdsvis fremmer og hemmer lovgivning vedrørende utlendinger og familiegjenforening tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Forskjellige perspektiver

Hvordan arter diskusjoner om tvangsekteskap og arrangerte ekteskap seg når man fører diskusjonene med bakgrunn i forskjellige perspektiver, f.eks.:

- Kultur og kulturformer ("dem og oss").
- Religion og religionspraksis.
- Rasisme og xenofobi (fremmedangst).
- Generasjonsforskjeller og ungdomsopprør.
- Ulike muligheter for kvinner og menn (kjønn).
- Fornuft og/eller følelser som bakgrunn for et ekteskap.
- Utlendingsloven som middel til å bekjempe tvangsekteskap.
- Regler for familieforening som middel til å fremme integrasjon.

Hvilke perspektiver bør trekkes inn når man involveres i problemfeltet, og med hvilke begrunnelser. Hvilke perspektiver bør man unngå å trekke inn, og med hvilke begrunnelser.

Hva skal til for fagpersoner

Flere fagpersoner kan være involvert når problemene tilspisses. Det kan dreie seg om:

- Forskjellige rådgivere fra offentlige – oftest sosiale - myndigheter, eller NGO'er.
- Lærere og pedagoger fra skole-, fritids- og utdannelsessektoren.
- Politi.
- Helsevesen.

Hvilken kompetanse skal disse fagpersonene besitte eller tilegne seg for å kunne støtte de unge, foreldrene og den samlede familien. Det kan være fordelaktig å snakke om kompetanse som er basert på kunnskap og erfaringer, likesom det antakelig kan gi god mening å forholde seg til hvilken personlig kompetanse som er ønskelig hos fagpersonene.

Hva skal til for de unge

Hvilke fordeler og hvilke ulemper er forbundet med å fokusere på de unges henholdsvis ressurser og mangler i forhold til å håndtere problemer vedrørende tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Hvilke fordeler og hvilke ulemper er forbundet med å øke etniske minoritetsunges kjennskap til nordisk barneoppdragelse, og hvordan vil det i så fall være mulig å gjøre det.

Hvordan kan man støtte etniske minoritetsunge i å overføre den kompetansen de har fra å inngå i moderne livsformer, til deres livsform med den tradisjonelle familien. Herunder å styrke de unges kapasitet til på en konstruktiv måte å stille spørsmål til foreldrenes autoritet.

Hva taler henholdsvis for og mot å gjøre dette.

Hvordan kan de unge støttes slik at de kan bidra til at foreldre får innblikk i de unges kompetanse i å håndtere både den tradisjonelle og den moderne livsform.

Hva taler for og hva taler mot å gjøre dette.

Hva skal til for foreldrene

Hvilke fordeler og hvilke ulemper er det ved å fokusere på foreldrenes tradisjoner og deres syn på det moderne når problemer vedrørende tvangsekteskap og arrangerte ekteskap skal håndteres.

Hvordan ville man som fagperson og rådgiver kunne gjøre det. Hva skal man styrke og hva skal man unngå i denne sammenheng.

Hvordan kan man som fagperson "skreddersy" sin innsats over for etniske minoritetsfamilier hvis det forutsettes at disse familier er like forskjellige som øvrige familier er.

Interviewpersoner

Danmark

Esmâ Birdi, tyrkisk født.
Integrasjonskonsulent og foredragsholder
om bl.a. kvinnepolitiske emner

Ibrahim & Hatice Aslan, et
tyrkisk foreldrepår

Farah Mulkana, pakistansk født.
Sosialrådgiver i NOOR, etnisk
rådgivningssenter, København Kommune

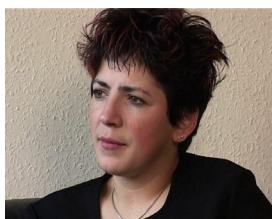
Manu Sareen, indisk født.
Sosialpedagog og etnisk
konsulent

Meriam Al-Erhayem, irakisk/dansk.
Psykoteraeut. Rådgiver i LOKK,
Landsorganisationen av Kvindekrisecentre i
Danmark

Uzma Andresen, pakistansk
født. Talskvinne for ENIDA
(Etnisk Netværk i Danmark)

Züleyha Kaya, tyrkisk født.
Elev ved VUC og hjelpepleier

Norge

Anja Bredal, Dr. polit, sosiologi. Forsker ved
Institutt for samfunnsforskning, Oslo

Eva Khan, pakistansk født.
Spesialrådgiver i
Generalsekretærens stab,
Norges Røde Kors

England

Hannana Siddiqui, pakistansk født. Medlem
og lobbyist ved Southall Black Sisters, NGO
og Ressurssenter

Yasmin Rehman, pakistansk
født. Senior Partnership Con-
sultant ved Diversity
Directorate, Metropolitan
Police

Henvisninger

Danmark

Birdi, Esma (2004) Tvangsægteskaber og tvangslignende ægteskaber. Evalueringsrapport. www.kvindesamfund.dk

Madsen, Diana (2003) Tvangsægteskaber i en europæisk kontekst. Rapport om best practices i England, Norge og Tyskland. Center for Ligestillingsforskning RUC. www.celi.dk

Nøhr Larsen, Marianne (2004): De små oprør - tanker og metoder i arbeid med minoritetspiger. Aarhus Universitetsforlag

Nøhr Larsen, Marianne (2000): Elsker – elsker ikke. Om kærlighed og arrangerede ægteskaber. CDR-Forlag

Regeringen (2003) Handlingsplan for regerings innsats I perioden 2003-2005 mot tvangsekteskap, tvangslignede ekteskap og arrangerede ægteskaber. Regeringen. www.inm.dk

Rytter, Mikkel (2003): Én som oss – ekteskap blant pakistanere i Danmark. AMID- working paper series 33/2003. www.amid.dk

Sareen, Manu (2003): Når Kærlighed Blir Tvang. Generationskonflikter og tvangsekteskap i Danmark. People's Press, København

Schmidt, Garbi & Vibeke Jacobsen (2004): Pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark. Socialforskningsinstituttet, København. www.sfi.dk

Singla, Rashmi. (u.å.) Konflikter & Intervention: Pardannelsesmønstre blant etniske minoritetsunge i Danmark. www.tttdanmark.dk

Singla, Rashmi. (2004): Youth Relationships, Ethnicity & Psychosocial Intervention. Book Plus, New Delhi. Transkulturelt Terapeutisk Team. www.tttdanmark.dk

Norge

Bredal, Anja (1998) Arrangerte ekteskap og tvangsekteskap blant ungdom med innvandrerbakgrunn. Kompetansesenter for likestilling.

Bredal, Anja (1999) Arrangerte ekteskap og tvangsekteskap i Norden. Tema Nord. Nordisk Ministerråd. www.norden.org

Bredal, Anja (2004) Vi er jo en familie. Avhandling for graden dr. polit. (sosiologi).

Fangen, Katrine (2002): "Tvangsekteskap: En evaluering av mottiltakene." Fafo-rapport 373.

Hennum, Ragnhild og Rachel Paul (2000) Rettslig regulering av tvangsekteskap og bigami. Institutt for kriminologi, Universitetet i Oslo.

Oslo Røde Kors Internasjonale Senter (2003) Informasjonstelefonen om tvangsekteskap Evalueringsrapport 2000 – 2002.

Kaur, Lavleen (2004) Frihetens pris på godt og vondt: Relasjoner til primære miljøer, etter et utradisjonelt ekteskapsvalg i det flerkulturelle Norge. Hovedfagsoppgave i kriminologi, Universitet i Oslo.

Seland, Marie Nilsen (2003) Tvangsekteskap. Temahefte fra MiRA ressursenter for innvandrere og flyktningkvinner nr. 2.

Barne- og familiedepartementet (2001) Handlingsplan mot tvangsekteskap.

Barne- og familiedepartementet (2002) Fornyet innsats mot tvangsekteskap.

Barne- og familiedepartementet (2002) Lover og konvensjoner relatert til tvangsekteskap. Q-1027

Thorbjørnsrud, Berit (2001) Syn på ekteskap blant hinduer, buddhister, sikher, muslimer og kristne. Barne- og familiedepartementet Q-1020B
Barne- og familiedepartementet (2001) Tvangsekteskap - en utfordring for deg som er ansatt i det offentlige. Q-1021B

Barne- og familiedepartementet (2001) Tvangsekteskap. Informasjon til foreldre. Q-1022B

Barne- og familiedepartementet (2001) Tvangsekteskap. Informasjonskort til ungdom. Q-1026B

Bastøe, Per Øyvind (2001) Tiltak mot tvangsekteskap - Veileder for offentlige ansatte i møte med ungdom som trues med eller er utsatt for tvangsekteskap. Oslo: Barne- og familiedepartementet Q-1025B

England

Foreign & Commonwealth Office. Dealing with cases of Forced Marriage. Guidance for Police Officers (2005)
Guidance for Education Professionals (2005)
Guidance for Social Workers (2004)
www.fco.gov.uk

Foreign & Commonwealth Office. (2000) A choice by right. The report of the working group on forced marriage. www.homeoffice.gov.uk

Southall Black Sisters (2001) Forced Marriage – an abuse of humans rights. Interim Report. www.southallblacksisters.org.uk

På Tvers av Grenser

På Tvers av Grenser belyser erfaringer med tvangsekteskap og arrangerte ekteskap i Danmark og Norge. Engelske forhold er også nevnt.

Formålet med filmen er å øke forståelsen for problemfeltet, og spesielt belyse minoritetsungdom og deres foreldres situasjon og deres behov.

Materiellet har til hensikt å bidra til å nyansere de ofte fastlåste diskusjoner som har sitt utspring i problemstillinger knyttet til tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Filmen og inspirasjonsheftet henvender seg til fagpersoner, som gjennom sitt arbeid kommer bort i situasjoner som berører generasjonskonflikter blant minoritetsbefolkningen.

Bestilling Norge

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer av denne publikasjonen fra:

Statens forvaltningstjeneste, Informasjonsforvaltning

Postboks 8169 Dep, 0034 Oslo

E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no

Telefax: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonsnummer Q-1084B

